

-30- MAHAVAKYAS – GROTE ZEGSWIJZEN

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 30 – mahavakyas | pag. 1

Jnana Yoga

Mahavakya betekent letterlijk: “grote zegswijze”, en wordt beschouwd als de hoogste Vedantische waarheid uit de upanishads. Het is een zegswijze die het Zelf, puur bewustzijn, onthult. Maha betekent: “groot”, en Vakya: “zegswijze”, “statement”. Belangrijke mahavakyas:

- (1) **Tat Tvam Asi** – Gij zijt dat
- (2) **Aham Brahmasmi** – Ik ben Brahman
- (3) **Prajnanam Brahma** – Bewustzijn is Brahman
- (4) **Ayam Atma Brahma** – Dit Zelf is Brahman
- (5) **Brahma satyam | jagan mithya | jivo brahmaiva na parah** – Dit puur onbegrensd bewustzijn

(Brahma) is datgene wat echt is. | Het manifeste universum (jagat) is schijnbaar echt. | Er is geen verschil tussen de essentiële natuur van de schijnbare persoon (jiva) en die van puur, onbegrensd bewustzijn (Brahman).

In essentie hebben alle mahavakyas dezelfde betekenis. Ze verwijzen naar het feit dat de realiteit non-duaal puur bewustzijn is en dat ik die realiteit ben.

Een mahavakya is een uitdrukking van de non-dualiteitsvisie.

Een mahavakya is een statement waarin (1) het INDIVIDU en (2) HET ABSOLUTE aan elkaar gelijkgesteld worden, hetgeen een uitdrukking is van de non-dualiteitsvisie, kern van het Vedantisch onderricht. De mahavakya geeft aan hoe de jiva (het schijnbare individu) en Isvara (het goddelijke principe) zich tot elkaar verhouden, en wordt beschouwd als "directe kennis" (aparokshajnanam). Zodra je weet dat de “gevaarlijke slang” die je in de schemering meende te ontwaren slechts een touw is, zul je geen slang meer zien, doch alleen nog maar een touw (directe kennis).

Vichara – zelfonderzoek – heeft als doel om tot de geïmpliceerde betekenis van een statement door te dringen. Een statement wordt eerst gelezen, en vervolgens wordt geprobeerd vast te stellen of verwezen wordt naar de "letterlijke betekenis" (vakyartha), of naar de "geïmpliceerde betekenis" (lakshyartha). Daarna wordt vastgesteld waarom de letterlijke betekenis niet werkt en waarom de geïmpliceerde betekenis correct is.

*

Brahman: het woord “Brahman” is afgeleid van de Sanskriet wortel “brh”, wat “groot” betekent, of “uitdijen”, of “groter dan de grootste”, en staat voor absoluut puur bewustzijn. De oneindige natuur van Brahman is echter niet groot zoals een berg of een oceaan, daar dit objecten zijn waarvan de afmetingen alleen te bepalen zijn in termen van hoe ze zich verdringen tot andere objecten. De “afmeting” is er niet een van proporties doch van aldoor-dringendheid. | **Paroksha:** indirecte kennis; kennis verkregen door gevolgtrekking of beschrijving. | **Aparoksha:** direct, onmiddellijk, niet ver(-af); dat wat vanzelfsprekend is. **Aparokshajnanam:** directe kennis.

Vedanta

1 – Tat Tvam Asi

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 30 – mahavakyas | pag. 2

“Gij zijt Dat”.

“Dat” verwijst naar Isvara – Brahman in maya-upadhi of “God de creator” – de personifiëring van het totale dharmaveld. Het verwijst niet naar het Zelf (Brahman, puur, onbegrensd, onafhankelijk bewustzijn).

TAT → dat – **TVAM** → ik/gij – **ASI** → van het werkwoord “zijn”.

Een van de analogieën die gebruikt wordt als verwijzing naar de ware natuur van het Zelf is die van de relatie tussen "klei" en de "kruik van klei". Weet je eenmaal wat klei is, dan ken je de essentie van alle objecten die eruit gemaakt zijn. Net zoals klei een causale relatie heeft met de kruik, verwijst de term "tat" naar een causale factor, die de gehele manifestatie veroorzaakt. Als we deze factor kennen, kennen we al het andere.

Brahman raakt schijnbaar geconditioneerd door maya, waardoor deze de status van Isvara lijkt aan te nemen. Het is Isvara die zich binnen de relatieve context van het gehele manifeste universum bevindt, en die dus een causale relatie met de manifestatie heeft. Brahman daarentegen heeft geen causale relatie met de manifestatie.

Het bestaan van Brahman: (1) overstijgt tijd en ruimte, (2) is niet onderhevig aan enige verandering, en (3) heeft geen causale relatie met de manifestatie.

"Tat" kan dus niet anders dan verwijzen naar Isvara. Als dat zo is, waar slaat de letterlijke betekenis van het statement “gij zijt dat” dan op? Immers, het is duidelijk dat het begrensde individu niet de “alwetende, almachtige, alom aanwezige goddelijke creator” kan zijn.

De letterlijke betekenis van “GIJ” is bewustzijn dat geassocieerd is met tijd. Voorbij de identificatie met het lichaam is de geïmpliceerde betekenis van “GIJ” echter: "tijdloos bewustzijn". De geïmpliceerde betekenis van “DAT” is eveneens "tijdloos bewustzijn".

* _____

Maya: ▪ Het principe dat dualiteit doet ontstaan. ▪ Het woord “maya” betekent “dat wat niet is, een term gebruikt om macrokosmische onwetendheid en de effecten ervan te beschrijven. ▪ Het is de afwezigheid van zelfkennis; de versluisende en projectieve kracht van het universum, de kracht van de kosmische illusie. ▪ Een kracht die in het Zelf bestaat waardoor het onbegrensd is; het is de oorzaak van de schijnbare realiteit (mithya). | **Upadhi:** een begrenzend toevoegsel dat zijn kenmerken leent aan een ander object. Het doet het lijken alsof dat object iets is dat het niet is, of dat het object een kenmerk heeft dat het niet bezit.

Vedanta

Tat Tvam Asi

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 30 – mahavakyas | pag. 3

De essentiële versus de niet-essentiële delen van het statement.

Van het woord “dat” kunnen we de geïmpliceerde betekenis helder krijgen door de essentiële en de niet-essentiële delen van het statement van elkaar te onderscheiden, en vervolgens negatie toe te passen op de niet-essentiële delen.

Als we nu kijken naar de macrokosmos (Isvara, God de creator) en de microkosmos (jiva, het schijnbare individu), dan zien we dat deze beide bestaan uit vijf aspecten: (1) CAUSAAL LICHAAM (2) SUBTIEL LICHAAM (3) FYSIEK LICHAAM (4) GEREFLLECTEERD (“geleend”) BEWUSTZIJN dat deze lichamen verlevendigt (pratibimba chaitanyam), en (5) PUUR BEWUSTZIJN dat hun bron is en de substantie waaruit ze gemaakt zijn (bimba chaitanyam).

In beide gevallen hebben de eerste vier aspecten – de drie lichamen en het gereflecteerde pure bewustzijn dat zich manifesteert als de intelligente universele orde en als voelendheid/levendheid – slechts een schijnbaar bestaan. Ze zijn mithya, “niet-echt”. Alleen het laatste aspect – puur bewustzijn – is echt (“satya”).

“Dat” – onbegrensd bewust bestaan – is het enige wat “sat” is. Door de niet-essentiële kenmerken (upadhis) van Isvara en de jiva te elimineren wordt duidelijk dat de niet verder verkleinbare identiteit van beide het puur bewustzijn is (het Zelf, Brahman) de “niet-ervarende getuige” (saksi bimba chaitanyam).

Alles wat “mithya” is kan afgedaan worden als “bijkomstig”, terwijl dat wat “sat” is, aanvaard dient te worden als essentieel. De gemeenschappelijkheid tussen het schijnbare individu en het universele is dus het puur bewustzijn dat zowel de “substantiële substantie” is waaruit ze gemaakt zijn, als het onbegrensde bewuste bestaan waarin ze zich bevinden.

"Gij zijt Dat" betekent dat het schijnbare individu en Isvara dezelfde essentiële natuur delen.

Het schijnbare individu en Isvara delen dezelfde essentiële natuur, ook al verschillen de upadhis van het individuele lichaam-mind-zintuigen-complex en die van de totale manifestatie van elkaar. Het individu en het totaal zijn in essentie hetzelfde puur bewustzijn, net zoals bij de “golf” en de “ocean”, die in essentie beide “water” zijn.

---

*
Sat: “zijn” of “wat is”. | Mithya: schijnbaar echt; wel tastbaar, bestaand, doch veranderlijk en tijdgebonden. “Schijnbaar echt” betekent dat het manifeste universum geen onafhankelijk bestaan kent. Het is volledig afhankelijk van Brahman voor zijn bestaan, daar Brahman zowel datgene is waaruit het gemaakt is als de intelligentie die zorgt voor de levendheid en werking ervan.

Vedanta

2 – Aham Brahma Asmi

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 30 – mahavakyas | pag. 4

“Ik ben Brahman, onbegrensd puur bewustzijn.”

AHAM → IK – ASMI → ben

De volledige betekenis van de mahavakya "Ik ben onbegrensd puur bewustzijn" houdt in dat begrepen wordt in welke zin het gereflecteerde IK en het oorspronkelijke IK (1) hetzelfde zijn: beide zijn puur bewustzijn, en (2) in welke zin ze verschillen: ook al bestaan ze beide, ze verschillen van elkaar doordat het gereflecteerde IK "schijnbaar echt" is, terwijl het oorspronkelijke IK "echt" is.

Deze constatering kan alleen vol vertrouwen gedaan worden door iemand die een volledig begrip heeft van de visie van non-dualiteit, verkregen door:

ONDERSCHIEDINGSVERMOGEN.

Het kunnen maken van het onderscheid tussen wat echt, en wat schijnbaar echt is.

ONTHECHTING.

Het volledig doordringen zijn van de kennis dat geluk niet zit in de verkrijging van objecten.

ONDERRICHT.

Het onderricht van een gekwalificeerde Vedanta leraar.

Het betekent dat er bij deze persoon een volledig besef is van de implicaties van de constatering "i ben onbegrensd puur bewustzijn" binnen de context van zijn of haar leven in de schijnbare realiteit (de wereld).

Iemand die claimt dat hij of zij "oorspronkelijk, non-duaal, actieloos, puur bewustzijn" is, zonder een volledig begrip te hebben van de relatie tussen datgene wat "echt" is en het "schijnbaar echte", zal niet de vruchten kunnen smaken die dit begrip met zich meebrengt, namelijk het volledig vrij zijn van ervaringen.

Veel mensen die claimen "verlicht" te zijn verwarren het gereflecteerde IK met het oorspronkelijke IK. Ze geloven dat het oorspronkelijke IK een ervaringsobject is, en kennen een speciale status toe aan het gereflecteerde IK op basis van deze verwarring.

Vedanta

3 – Pranjanam Brahma

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 30 – mahavakyas | pag. 5

“Puur Bewustzijn is Brahman.”

PRAJNANAM → puur bewustzijn – **BRAHMA** → onbegrensd

De betekenis van Prajnanam Brahma is: "puur bewustzijn is Brahman". Het verwijst naar het feit dat de natuur van het individu hetzelfde pure bewustzijn is als het aldoordringende pure bewustzijn dat we Brahman noemen. Het is het ene puur bewustzijn dat zowel in Brahma en de andere “goden” is, als in menselijke wezens, en dieren. Kortom, het schijnbaar begrensde puur bewustzijn dat “in” mij is, en “mij” (de persoon) lijkt te zijn is simpelweg het ene, onbegrensde puur bewustzijn, datgene waardoor alles wat gekend is, gekend wordt.

Is het (1) puur of (2) gereflecteerd bewustzijn dat de wereld belicht?

Is het nou de maan of is het de zon die 's nachts de aarde belicht? Het lijkt alsof de maan de aarde verlicht, doch feitelijk is het de zon, en is maanlicht slechts gereflecteerd zonlicht. Net zo is gereflecteerd bewustzijn eigenlijk het oorspronkelijke puur bewustzijn.

Puur bewustzijn en gereflecteerd bewustzijn zijn hetzelfde èn ze zijn verschillend ("bheda-abheda-sambanda"). Het is belangrijk om te weten in welke zin ze hetzelfde zijn en in welke zin ze verschillen.

Als we zeggen dat puur bewustzijn de externe wereld belicht, dan benadrukken we het gebrek aan verschil (abheda) tussen puur bewustzijn en gereflecteerd bewustzijn. Enerzijds is het – technisch gezien – niet correct om te zeggen dat puur bewustzijn de wereld belicht, anderzijds klopt het statement wel, daar gereflecteerd bewustzijn identiek is aan het oorspronkelijke puur bewustzijn.

_____ *

Bheda: verschillend. | **Sambanda:** relatie, verbinding. | **Brahma:** de creator (prajapati); God als de creator van het universum.

4 – Ayam Atma Brahma

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 30 – mahavakyas | pag. 6

“Dit Zelf (*Atman*) is Brahman (*het Absolute*).” – “Dit Zelf is onbegrensd.”

Anders gezegd: “Dit puur bewustzijn, mijn ware natuur, is niets anders dan het aldoordringende puur bewustzijn”.

“Dit” verwijst naar het feit dat puur bewustzijn licht van zichzelf heeft en altijd direct ervaren wordt. Het verwijst naar iets dat heel nabij is, zo nabij dat de afstand tussen ons en “dit” nul is. Oppervlakkig gezien is dit “Zelf” het subtiele lichaam, doch feitelijk is het de PRATYAKATMA, het meest diepe, essentiële puur bewustzijn dat altijd ervaren wordt (het wordt nooit niét ervaren) en wat de essentie van het subtiele lichaam is. Iets dat essentieel is kan niet gereduceerd worden tot iets anders.

“Onbegrensd” (*brahma*) verwijst naar de meest diepe essentie van alles, wat dus ook mijn essentie is, daar mijn bestaan niet onafhankelijk is. Als we de golf en de oceaan elimineren dan blijft er water over. Dit Zelf wordt altijd ervaren zonder dat daar enig kennisinstrument voor nodig is, dat wil zeggen, zonder enig proces of enige gedachte.

In de moderne spirituele wereld zijn er leraren die een gelukzalige ervaring van gereflecteerd puur bewustzijn (onbezoedeld door rajas en tamas) “dit” noemen. Ze zeggen tegen hun studenten: “Dit” is “Het”, waarmee ze op “bevrijding” doelen, doch feitelijk is “dit” slechts een object dat gekend wordt door puur bewustzijn, het ware “Het”.

_____ *

***Ayam:** de “ik ben”, de ware “ik”. | **Atma:** verwijst naar de essentie, het universele Zelf, ongedifferentieerd puur bewustzijn. Let.: “het onbegrensde, aldoordringende”.*

5 – Brahma satyam– Jagan mithya–Jivo brahmaiva na parah

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 30 – mahavakyas | pag. 7

Brahma Satyam Jagan Mithya.

Brahma Satyam gaat over het subject, de eerste helft van onze ervaring. Het verwijst naar het Zelf, naar "Ik ben heel en compleet, non-duaal, actieloos, gewoon, puur bewustzijn. Ik ben de getuige van de ervarder en zijn ervaringen."

Jagan Mithya gaat over de tweede helft van onze ervaring, de objecten die in mij verschijnen: wat ik zie, weet, ervaar. Jagan betekent "wat verandert". Het tweede woord, mithya is wat lastiger. Het betekent "schijnbaar". De objecten die zich aan mij presenteren zijn schijnbaar echt. Ter herinnering, Vedanta's definitie van een object is: alles dat iets anders is dan het subject, puur bewustzijn.

Brahma Satyam Jagan Mithya – Jivo Brahmaiva narah.

Dit is een belangrijke uitspraak van Shankara, die de kern van Vedanta omvat. De betekenis is: "puur onbegrensd bewustzijn (Brahman) is echt; het manifeste universum (jagat) is schijnbaar echt; er is geen verschil tussen de essentiële natuur van het schijnbare individu (jiva) en puur, onbegrensd bewustzijn (Brahman)".

Deze mantra omvat de fundamentele waarheid die door Vedanta onthuld wordt. Kort samengevat: "jiva en Brahman verschillen niet van elkaar; het bewustzijn dat IK ben verschilt niet van het bewustzijn in alles of het bewustzijn dat alles IS".

Ik kan wel weten dat ik bewustzijn ben en dat de wereld niet echt is, maar hoe zit het dan met mijn relatie met andere "bewustzijnen"? Wel, er zijn geen andere "bewustzijnen". Het bewustzijn dat verschijnt als plant, dier, microbe of een ander menselijk wezen is exact hetzelfde bewustzijn dat ik ben.

Als dit begrepen en geaccepteerd wordt dan verdwijnt alle conflict, omdat het ons mogelijk maakt onszelf te identificeren met alle leven op aarde. Het is de basis van compassie. Als ik mezelf kan identificeren met jou, dan zal ik geen problemen hebben met je. Ik zal je behandelen zoals ik mezelf behandel, namelijk met liefde.

Vedanta openbaart het feit dat liefde – de natuur van het Zelf, zich manifesterend als identificatie met objecten – de enige steekhoudende respons is op welk object ook, levend of niet levend.

_____ *

Satyam/Mithya: het Vedantisch onderscheid (viveka) tussen dat wat "echt" is en dat wat "schijnbaar echt" is. | **Echt:** dat wat altijd aanwezig is en onveranderlijk. | **Schijnbaar echt:** betekent dat het manifeste universum geen onafhankelijk bestaan van zichzelf heeft; het is volledig afhankelijk van Brahman voor zijn bestaan, daar Brahman – het Zelf – zowel datgene is waaruit het gemaakt is als de intelligentie die zorgt voor de levendheid en werking ervan. Als iets "schijnbaar echt" genoemd wordt, wil dat niet zeggen dat het niet bestaat en tastbaar is; het is echter wel veranderlijk en tijdgebonden.

Vedanta

Overige Mahavakyas – Het Zelf “spreekt”

Introductie in Vedantisch zelfonderzoek | hfdst. 30 – mahavakyas | pag. 8

**Ik verlang nergens naar en ben nergens bang voor,
omdat er niets aan mij toegevoegd, of
van me afgenomen kan worden.**

Ik ben het puur bewustzijn dat de lichaam/mind-entiteit belicht.

Wat er ook gebeurt, goed of slecht, ik ben volledig oké.

**Ik ben doodgewoon bewustzijn, onbegrensd,
heel en compleet, actieloos,
altijd vrij.**

**Geen enkele ervaring kan mij bevrijden,
daar ik al vrij ben.**

Alles is mij, doch ik ben vrij van alles.

Ik ben niet in wezens/objecten. Zij zijn in mij.
(de pot is klei, doch klei is niet de pot)

Brahman is het eeuwige aldoordringende bewustzijn.
(Satyam Jnanam Anantam Brahman)

**Ik ben het Zelf waarvan de natuur
onbegrensd bewust bestaan is.**
(Sat Chit Ananda Atma)

Vedanta
